



Wsparcie na starcie

Kompendium dla rodziców
dzieci ze specjalnymi potrzebami

Opracowanie:
Joanna Potoniec

**Zadanie „Zaplanuj dobrą przyszłość”
zrealizowano dzięki dofinansowaniu z budżetu Miasta Rzeszowa.**



Fundacja „Mały Wielki Krok”

Krasne 253a
36-007 Krasne

KRS 0000886942

<https://sdhe.org/>
fundacja-rozwoj@sdhe.org
883 928 820

ISBN: 978-83-969511-1-3



**Zadanie „Zaplanuj dobrą przyszłość”
zrealizowano dzięki dofinansowaniu z budżetu Miasta Rzeszowa.**

Drodzy Rodzice!

Wychowywanie dziecka to jedna z najpiękniejszych, ale i najbardziej wymagających podróży w życiu. Kiedy okazuje się, że nasze dziecko potrzebuje szczególnego wsparcia, ta podróż nabiera dodatkowego wymiaru. Może pojawić się wiele pytań, obaw i wyzwań, które mogą wydawać się przytłaczające. Ale pamiętajcie – nie jesteście w tym sami.

Poradnik, który trzymacie w rękach, powstał w ramach zadania „Zaplanuj dobrą przyszłość”, dofinansowanego z budżetu Miasta Rzeszowa, realizowanego przez Fundację „Mały Wielki Krok” w 2024 r. Jego celem jest wsparcie Was, rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi, na każdym ich wychowywania. Chcemy nie tylko dostarczyć Wam wiedzy, ale także pokazać, gdzie możecie szukać pomocy, jak budować sieci wsparcia i jak krok po kroku zapewnić swojemu dziecku najlepsze warunki do rozwoju.

Poradnik ten został stworzony na podstawie doświadczeń rodziców takich jak Wy oraz organizacji, które każdego dnia pomagają dzieciom i ich rodzinom. Znajdziecie tu praktyczne wskazówki, sprawdzone źródła informacji i odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania.

Nie musimy być idealnymi rodzicami, by dobrze wspierać nasze dzieci. Ważne, by robić „małe wielkie kroki” – dzień po dniu, w stronę lepszego jutra.

Z życzeniami siły i nadziei

Małgorzata Jęczalik

Prezes Zarządu Fundacji „Mały Wielki Krok”

Wstęp

Każdy z nas marzy o tym, by nasze dziecko rozwijało się zdrowo, zdobywało kolejne umiejętności i cieszyło się dzieciństwem. Jednak czasem pojawia się niepokój – dostrzegamy, że coś jest inaczej. Może chodzić o trudności w mówieniu, nawiązywaniu kontaktu z innymi, nietypowe zachowania, problemy z koncentracją lub opóźnienia w rozwoju ruchowym. Zaczynamy się zastanawiać: „Czy to chwilowe? Czy coś jest nie tak? Gdzie szukać pomocy?”.

Zaburzenia rozwojowe mogą mieć różne oblicza. Niektóre z nich są subtelne i trudne do uchwycenia, inne wyraźnie wpływają na codzienne życie dziecka i jego rodziny. A jakie są najczęściej występujące zaburzenia rozwojowe u dzieci?



Zaburzenia rozwojowe u dzieci

Najczęstsze zaburzenia rozwojowe

Zaburzenia rozwojowe u dzieci dzieli się na całościowe i częściowe.



Do zaburzeń całościowych zalicza się autyzm wczesnodziecięcy, zespół Aspergera, zespół Retta i dziecięce zaburzenia dezintegracyjne (zespół Hallera).

Z kolei zaburzenia częściowe dotyczą tylko jednej sfery rozwoju (np. mowy, motoryki, emocji).

Spektrum autyzmu

Zaburzenie to charakteryzuje się trudnościami w komunikacji, ograniczonymi i powtarzalnymi wzorcami zachowań oraz trudnościami w nawiązywaniu relacji z innymi.

Dysleksja objawia się trudnościami w czytaniu i pisaniu, dysgrafia problemami z pisanem ręcznym, a dyskalkulia to trudności z rozumieniem pojęć matematycznych.

Specyficzne zaburzenia uczenia się

(np. dysleksja, dysgrafia, dyskalkulia)

Zaburzenia rozwojowe u dzieci

Najczęstsze zaburzenia rozwojowe



ADHD

*Zespół nadpobudliwości
psychoruchowej z deficytem
uwagi*

Dzieci z ADHD mają trudności z koncentracją, łatwo się rozpraszają, są nadpobudliwe i impulsywne, co może wpływać na ich funkcjonowanie w środowisku szkolnym i domowym.

Opóźnienie rozwoju psychoruchowego

Dzieci z opóźnieniem rozwoju psychoruchowego rozwijają się wolniej w zakresie mowy, motoryki i umiejętności społecznych, co może wpływać na ich zdolności poznawcze i adaptacyjne.

Obejmuje zaburzenia rozwoju poznawczego, które wpływają na naukę i umiejętności adaptacyjne, takie jak zdolność do rozwiązywania problemów, rozumienie sytuacji społecznych i komunikacja.

Niepełnosprawność intelektualna

Zaburzenia sensoryczne

Dzieci z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego mogą mieć trudności w odbiorze bodźców z otoczenia, co może prowadzić do nadwrażliwości lub niewrażliwości na dźwięki, dotyk czy światło.

Zaburzenia rozwojowe u dzieci

Najczęstsze zaburzenia rozwojowe

Młodzieńcza depresja i zaburzenia lękowe

Problemy emocjonalne, jak depresja lub zaburzenia lękowe, mogą pojawiać się już we wczesnym dzieciństwie, wpływając na rozwój społeczny, motywację i funkcjonowanie dziecka w szkole i w relacjach.

Zaburzenia te obejmują trudności w nabywaniu umiejętności mowy, języka i komunikacji. Mogą one występować samodzielnie lub współistnieć z innymi zaburzeniami.

Zaburzenia językowe i komunikacyjne



Profilaktyka zaburzeń rozwojowych

wymaga zaangażowania rodziców, specjalistów oraz placówek edukacyjnych, aby stworzyć jak najlepsze warunki dla wszechstronnego rozwoju dziecka!

Jak możesz działać?

Wczesne interwencje

- Logopedia i terapia zajęciowa - pomoc w przypadku trudności z mową lub motoryką.
- Terapia integracji sensorycznej - przydatna, jeśli dziecko ma trudności z przetwarzaniem bodźców sensorycznych.
- Wsparcie psychologiczne - terapia dla dzieci z trudnościami emocjonalnymi lub społecznymi.

Rozwijanie umiejętności społecznych i emocjonalnych

- Budowanie relacji - dbanie o kontakt z rówieśnikami i wsparcie rodziców w rozwijaniu empatii i zdolności komunikacyjnych.
- Rozpoznawanie emocji - uczenie dziecka, jak rozpoznawać i wyrażać emocje, co pomaga w kształtowaniu zdrowych reakcji emocjonalnych.

Ścisła współpraca z placówkami edukacyjnymi

- Wczesna obserwacja - nauczyciele i opiekunowie mogą szybko zauważyć trudności dziecka i zasugerować rodzicom konsultację specjalistyczną.
- Indywidualne plany wspierające - programy dostosowane do potrzeb dziecka, które wymaga dodatkowego wsparcia w nauce lub adaptacji społecznej.

Moje dziecko wymaga specjalistycznego wsparcia! Od czego zacząć?

Umów się na wizytę u pediatry, który oceni rozwój dziecka pod kątem fizycznym i funkcjonalnym. Pediatra przeprowadzi podstawową ocenę rozwoju dziecka i może zlecić dalsze konsultacje, jeśli uzna to za konieczne. Możesz zapytać lekarza o szczegółowe kwestie, które Cię niepokoją, takie jak:

- tempo rozwoju mowy i motoryki;
- reakcje społeczne i emocjonalne dziecka;
- wzorce zachowań i interakcji.

Pediatra może także zaproponować skierowanie na konsultację do specjalistów, takich jak np. logopeda, psycholog dziecięcy, neurolog czy fizjoterapeuta.

Jeżeli zostaną stwierdzone zaburzenia lub dziecko będzie wymagać specjalistycznej diagnozy, wówczas lekarz POZ, jak i lekarze innych specjalizacji, mogą Was skierować do placówek obejmujących dzieci opieką wielospecjalistyczną, takich jak:

- ośrodek wczesnej interwencji (OWI);
- ośrodek dla dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego;
- poradnia psychologiczno-pedagogiczna.



OŚRODEK WCZESNEJ INTERWENCJI

Ośrodki wczesnej interwencji (OWI) realizują wielospecjalistyczną, kompleksową rehabilitację dzieci z niepełnosprawnościami i zagrożonych nieprawidłowym rozwojem psychomotorycznym oraz innymi zaburzeniami wieku dziecięcego.

Do OWI przyjmowane i obejmowane w nich wsparciem są dzieci od urodzenia maksymalnie do ukończenia 7 roku życia (r.ż.). Najlepiej więc, by do placówki trafiały już niemowlęta i małe dzieci!

Skierowanie do OWI może wystawić: lekarz podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalista: neonatologii, rehabilitacji, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurologii, reumatologii, endokrynologii dziecięcej, diabetologii dziecięcej, chirurgii dziecięcej.

Gdzie możesz się zgłosić w Rzeszowie?

ZOZ NR 2

ul. Fredry 9

tel. 17 861 36 12

PSONI - POLSKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ

ul. Plater 7

tel. 17 852 05 10 lub 17 777 01 06

UWAGA!

Zawsze warto zadzwonić wcześniej do wybranej placówki i dopytać dokładnie o kod skierowania.

Przyspieszy to proces rejestracji i skróci czas oczekiwania na wizytę kwalifikacyjną.

OŚRODKI REHABILITACJI DZIECI Z ZABURZENIAMI WIEKU ROZWOJOWEGO

Skierowanie na rehabilitację dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego może wystawić lekarz podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalista: neonatologii, rehabilitacji, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurologii, reumatologii, endokrynologii dziecięcej, diabetologii dziecięcej, chirurgii dziecięcej.

W ramach terapii dzieci uczestniczą w zajęciach z zakresu: fizjoterapii, logopedii, integracji sensorycznej, psychologii czy terapii zajęciowej pod okiem specjalistów w tych dziedzinach.

Do tych ośrodków przyjmowane są dzieci od 0 do 18. r.ż. (w wyjątkowych przypadkach - do 25. r.ż.).

Czas trwania rehabilitacji dziecka z zaburzeniami wieku rozwojowego w ośrodku lub oddziale dziennym wynosi do 120 dni w roku kalendarzowym.

Dzieci mają możliwość skorzystania z usług w poszczególnych przedziałach wiekowych:

- 0 do ukończenia 3. r.ż. - min. 1 godzina zajęć;
- od rozpoczęcia 4. r.ż. do ukończenia 7. r.ż. - min. 2 godziny zajęć;
- od rozpoczęcia 8. r.ż. do ukończenia 18. (25.) r.ż. - min. 3 godziny zajęć.



OŚRODKI REHABILITACJI DZIECI Z ZABURZENIAMI WIEKU ROZWOJOWEGO

Procedura przyjęcia zazwyczaj wszędzie przebiega podobnie:

- rejestrujesz się ze skierowaniem do ośrodka;
- oczekujesz na termin badania kwalifikacyjnego, podczas którego lekarz kwalifikuje dziecko do przyjęcia oraz dobiera liczbę i rodzaj terapii do jego potrzeb;
- ustalasz grafik regularnych zajęć.

Gdzie możesz się zgłosić w Rzeszowie?

KLINICZNY REGIONALNY OŚRODEK REHABILITACYJNO- EDUKACYJNY DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

(Kliniczny Szpital Wojewódzki nr 2)

ul. Lwowska 60 (wjazd od ul. Leszka Czarnego)

tel. 17 86 64 321 lub 17 86 64 322

CENTRUM MEDYCZNE MEDYK

al. Rejtana 53

tel. 17 865 20 05

FAMILY MED CARE

ul. Kolejowa 1

tel. 662 221 164

OŚRODEK REHABILITACJI DZIECI I MŁODZIEŻY SKOWRONEK

(Podkarpackie Hospicjum dla Dzieci)

ul. Lwowska 132

tel. 17 875 12 51

PRZYCHODNIA SPECJALISTYCZNA NR 3

ul. Hoffmanowej 8

tel. 17 863 25 64

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU (WWR)

Wczesne wspomaganie rozwoju (WWR) to wielospecjalistyczne i wielokierunkowe działania mające na celu poprawę funkcjonowania dziecka w tym obszarze rozwojowym, który jest zaburzony.

Działania WWR mogą być realizowane już od pierwszych dni życia i trwają do momentu podjęcia przez dziecko nauki w szkole. Można je zakończyć wcześniej, jeżeli terapeuci prowadzący terapię stwierdzą, że założone cele zostały osiągnięte.

Wczesne wspomaganie rozwoju obejmuje:

- diagnozę i ocenę potrzeb - specjaliści oceniają stan rozwoju dziecka, identyfikują ewentualne trudności i ustalają odpowiedni plan wsparcia;
- terapie indywidualne i grupowe - mogą to być zajęcia z psychologiem, pedagogiem, logopedą, fizjoterapeutą lub innym specjalistą, który pomaga rozwijać konkretne umiejętności;
- wsparcie rodziców i opiekunów - równie ważnym elementem jest pomoc rodzicom, zarówno w zrozumieniu potrzeb dziecka, jak i w nauczaniu ich, jak mogą wspierać rozwój dziecka w codziennym życiu;
- adaptacja w środowisku - specjaliści pomagają w przygotowaniu środowiska domowego i przedszkolnego tak, aby odpowiadało potrzebom dziecka.

OPINIA O POTRZEBIE WCZESNEGO WSPOMAGANIA ROZWOJU

Formalnym warunkiem otrzymania pomocy w ramach WWR jest uzyskanie – **na wniosek rodziców dziecka – opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju**, która jest wydawana przez zespół orzekający działający przy **publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej**.

WWR obejmuje dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności aż do momentu rozpoczęcia przez nie nauki w szkole.

Zgodnie z prawem obowiązek szkolny może być odroczony o rok, a w przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego nawet o dwa lata. W przypadku odroczenia obowiązku szkolnego dzieci mają nadal prawo do korzystania z pomocy w ramach WWR.

Gdzie możesz się zgłosić?

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Rzeszowie

(dla dzieci zamieszkałych na terenie powiatu rzeszowskiego)

ul. Siemieńskiego 18A

tel. 17 852 81 30

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Rzeszowie

(dla dzieci zamieszkałych na terenie miasta Rzeszowa)

ul. Rejtana 3

tel. 17 748 38 00

Co daje opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju?

W ramach WWR możemy otrzymać wsparcie w wielu obszarach, m.in. w obszarze edukacyjnym, psychologicznym i terapeutycznym. Poniżej opisane zostały najważniejsze formy pomocy.

Diagnoza

Poradnie pomagają zidentyfikować trudności u dzieci i młodzieży, takie jak specyficzne trudności w nauce (dysleksja, dyskalkulia), zaburzenia rozwojowe (np. spektrum autyzmu) czy problemy emocjonalne. Diagnoza może obejmować testy i konsultacje z psychologami, pedagogami i logopedami.

Konsultacje i porady

Rodzice, nauczyciele oraz dzieci mogą skorzystać z porad i wskazówek w zakresie problemów wychowawczych, emocjonalnych, komunikacyjnych oraz trudności w nauce.

Wsparcie terapeutyczne

Poradnie oferują różne formy terapii, m.in. terapię psychologiczną, logopedyczną, integracji sensorycznej czy terapię pedagogiczną, aby wspierać dzieci i młodzież w radzeniu sobie z trudnościami.

Co daje opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju? - c.d.

Warsztaty i zajęcia rozwijające umiejętności

Możliwe jest uczestnictwo w warsztatach rozwijających kompetencje społeczne, emocjonalne oraz poznawcze. Takie zajęcia mogą pomagać w rozwijaniu umiejętności radzenia sobie ze stresem, komunikacji czy koncentracji.

Opiniowanie

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne wystawiają opinie i orzeczenia, które mogą być niezbędne do uzyskania wsparcia w szkole, dostosowania wymagań edukacyjnych lub wnioskowania o dodatkową pomoc, np. asystenta nauczyciela.

Wczesne wspomaganie rozwoju

W przypadku małych dzieci poradnie oferują wsparcie w postaci wczesnego wspomagania rozwoju, które ma na celu pomoc dzieciom z opóźnieniami rozwojowymi w osiągnięciu jak najlepszego poziomu rozwoju.

**ZAJĘCIA WWR SĄ BEZPŁATNE I NIE KOLIDUJĄ
Z TERAPIAMI PROWADZONYMI W PODMIOTACH
LECZNICZYCH POSIADAJĄCYCH KONTRAKT Z NFZ !**

Wczesne wspomaganie rozwoju w Rzeszowie

NIEPUBLICZNA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - - PEDAGOGICZNA „ZUZIA”

ul. Obrońców Poczty Gdańskiej 9
tel. 533 018 231

NIEPUBLICZNA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - - PEDAGOGICZNA „MOZAIKA”

ul. Dąbrowskiego 31A/LU2
tel. 507 790 165

STOWARZYSZENIE NA RZECZ DZIECI Z DYSFUNKCJAMI ROZWOJOWYMI „BRUNO”

ul. Moniuszki 9
tel. 660 918 303 lub 537 536 538

NIEPUBLICZNA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - - PEDAGOGICZNA „TITUM”

ul. Wyspiańskiego 16A
tel: 530 873 109

NIEPUBLICZNA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - - PEDAGOGICZNA “KRAINA UŚMIECHU”

ul. Ułanów 11
tel. 531 264 683

PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNA „AKADEMIA RELACJI”

ul. Rymanowska 10/3
tel. 696 999 961

PODKARPACKIE CENTRUM SŁUCHU I MOWY „MEDINCUS”

al. Niepodległości 3
tel: 17852 81 51 lub 666 333 222 (otwieranie szlabanu 22 463 55 80)

UWAGA!

**To tylko niektóre z placówek realizujących WWR w Rzeszowie.
Zachęcamy Was do aktywnego poszukiwania, aby wybrać
najlepsze miejsce dla swojego dziecka!**

Gdzie jeszcze możesz szukać wsparcia?

Sprawdź lokalne stowarzyszenia, fundacje, ośrodki kultury oraz szkoły – być może znajdziesz projekty, które będą idealnie wpisywać się w potrzeby Twojej pociechy.

Organizacje pozarządowe realizują zadania publiczne, z których wiele skierowanych jest do dzieci oraz rodzin, w ramach konkursów organizowanych m.in. przez Urząd Miasta Rzeszowa, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie itd.

Informacje o organizacjach i zadaniach publicznych można znaleźć między innymi na stronie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie (<https://mopsrzeszow.pl/>) oraz Urzędu Miasta Rzeszowa (www.erzeszow.pl).



O AUTORZE

Joanna Potoniec



O mnie

Nauczyciel z wieloletnim
doświadczeniem w pracy z dziećmi
w przedszkolu i szkole.

Prywatnie dumna mama
8-letniego chłopca z wyzwaniami
zdrowotnymi.

- Mgr edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej
- Oligofrenopedagog
- Wieloletni terapeuta
- Założycielka dziennika elektronicznego dla przedszkoli
mojeprzedszkole.pl



Fundacja „Mały Wielki Krok”

Krasne 253a
36-007 Krasne

KRS 0000886942

www.malywielkikrok.pl
kontakt@malywielkikrok.pl
883 928 820

Opracowanie:
mgr Joanna Potoniec



ISBN: 9788396951113

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY



Zadanie „Zaplanuj dobrą przyszłość”
zrealizowano dzięki dofinansowaniu z budżetu Miasta Rzeszowa.